

gočosti malo na-nje sije, posebno mora pa na taci pro-
storih vedno dovolj vode biti, da se morejo prešiči v
njej hladiti.

Nič manj kakor prevelika toplota ni tudi velik
mraz domači živini škodljiv; zlasti velja to od mla-
dičev, katerim sploh toplota bolje dé. Prasčeki in
jagnjeta so za mraz silno občutni, in hlevi, v katerih
so, morajo vedno dosti topli biti, če ne, zadene gospo-
darja velika zguba. Tedaj tudi ni dobro, da se stare
ovce, ko se z mrzle paše in dostikrat vse premočene
v hlev vrnejo, koj k jagnjetom spusté, ki so domá
ostala. Najbolj škodljiv je živini puh in naglo preme-
njeno vreme; puh je toliko bolj škodljiv, kolikor bolj
segreta je živina, na katero vleče, tedaj posebno potem,
ko je mogla živina trdo delati in se sprehajati. Ta škod-
ljivost se dostikrat pri konjih vidi in pa tudi pri družih
živinčeti, ktera v zelo toplih hlevih živé in blizo vrat,
oken in duškov stojé. Živina naj se tedaj v hlevu
tako postavi, da mrzla sapa ne puha naravnost na njo;
dostikrat zadostuje lesena stena, ktera živinčete staje
varuje.

Naglo premenjenje toplote je toliko bolj
škodljivo, kolikor večji je razloček med toploto in mra-
zom. Navadno mislijo ljudje, da samo to je živini škod-
ljivo, da iz toplote v mraz pride; gotovo pa je,
da se morejo živinčeta tudi takrat premraziti in zboleti,
če iz mraza pridejo naglo v topel hlev. Zavaljo tega
je tudi treba, da se hlevi tudi poleti prevetrujejo
tisti čas, ko se živina sprehaja ali je pa pri delu, da
je kaka škoda ne zadene, kedar se potem v pretople in
soparne hleve vrne. Ako zadnjič hlevi niso neizmerno
topli, bo malokdaj kakemu živinčetu škodovalo, če prav
naravnost iz hleva ven na mraz pride.

Kedar se ovce zavaljo striženja kopljejo in umi-
vajo, naj se posebno na to gleda, da se potem na top-
lem in zračnem kraju osušijo; najslabeji kraj za to je
hlev, ker se vlažna soparica, ktera o sušenju iz ovčjega
života puhti, ne dá iz hleva spraviti drugač, kakor da
sapa skozi hlev vleče; to je pa ovcam nevarno. Ako
pa ta soparica v hlevu ostane, se ovce preveč počasi
suše, in ostanejo toraj predolgo v veliki vlažnosti, ktera
je posebno ovcam zelo škodljiva. Ta živinčeta je tedaj
po mogočnosti varovati, da dež ne gré na-nje, ker ni
le volna potem manj vredna, če je mnogokrat premo-
čena, ampak tudi marsiktere nevarne kužne bolezni se
izcimijo iz tega. Ravno tako je tudi gosta in vlažna
megla škodljiva, ker tudi kakor dež ovce moči; skrben
gospodar tedaj svojih ovac o megli ne bo na pašo
puščal, ker velika vlažnost zraka k marsikterim bolezi-
nim pripomore.

Tudi ostrizene ovce potrebujejo, da se ne pre-
hlade, posebne previdnosti, da se o deževnem in vetrov-
nem vremenu koj po strižbi ne ženejo iz hleva, ker jih
volna gotovo varuje, za vlažnost in mraz pa so zelo
občutne.

Dostikrat peljejo tudi konje koj na vodo, ko od
dela vsi vroči in dostikrat potú vsi mokri domú pridejo.
Nevarne bolezni iz prehlajenja, kakor klanje, vnetje
kopit, še celó pljučni prisad so dostikrat nasledki take
nemarljivosti. Ravno tako je konjem škodljivo, če,
kakor se navadno godi, vsi premočeni v hlev pridejo
in jih nihče do suhega ne obriše. Skrbni gospodar bo
tedaj vselej skrb imel, da se vsa njegova delavna ži-
vinčeta dobro obrišejo in odrgnejo, predno od dežja vsa
premočena v hlev pridejo, ali vsaj koj potem, ko v
svoje staje pridejo in se razpravijo.

(Dalje prihodnjič.)

Stroj (mašina), s katerim se krave molzejo.

Gotovo je našim gospodarjem znano, ne le samo
po sporočilih „Novic“, ampak žalibog! tudi iz lastne
skušnje, da je razsajala in še zdaj pri nas na nekterih
krajih razsaja gobčnica in parkljenica pri živini.

Lepo so „Novice“ podučevale gospodarje o tej bo-
lezni, o njenih prikaznih, jim nasvetovale prav dobra
zdravila in jih svarile pred škodljivimi „universalmit-
telni“.

Ta bolezen se prikaže ne le samo na parkljih in v
gobcu, ampak pri kravah pride velikokrat tudi v vime.
To se je zgodilo tudi pri mojih kravah. Na sescih na-
redili so se mehurji in koža se je odlušila. Z rokami
krave molsti ni bilo mogoče zaradi bolečine; krave ne
molsti, je pa zopet velika škoda pri gospodarstvu, ker
krava zgubi potem mleko.

Kupil sem zatoraj v Ameriki najdeni stroj (ma-
šino) za molzo krav.

Ta stroj obstoji iz štirih kavčukastih cev-
k, v ktere so vpeljene štiri druge sreberne cevke
po 2 palca dolge in debele kakor žveplenka.*) Vsaka teh
srebernih cev-
k ima 6 luknic, na vsaki strani po tri na-
sprotne. Te sreberne cevke se vtaknejo vsaka v en
seseč, spodaj se pa postavi žehtar. Mleko kar hitro
počne samo od sebe teči, in krava je pomolzena v ne-
koliko minutah.

Krave prav radi mirno stojé, ker ne trpijo nobene
bolečine.

Iz svoje lastne skušnje priporočam tedaj našim go-
spodarjem ta stroj ne le samo za krave na vimenih
bolne, ampak tudi za krave, ktere na priliko zavaljo
parkljenice ne morejo stati. Ker na ta stroj se krava
tudi ležeča lahko molze, tako, da se kavčukaste cevke
v skledo napeljejo.

Jaz sem dobil ta stroj iz Dunaja od A. Fried-
mana, Praterstrasse Nr. 26, za 6 gold. 50 kr.

Grad Slivniški na Štajarskem.

Franjo Kuralt, oskrbnik.

Kako stoji s turško govejo kugo?

Na Kranjskem smo dosihmal še zmirom ob-
varovani te nesreče. Tudi na Primorskem je ni; kaj
pa okoli Trsta onjavijo, da ostro zapirajo hleve in hiše,
ni nam znano, samo to vemo, da turške goveje kuge
tudi ondi ni, in da bolezen, ki jo tam imajo, utegne
biti le kužna črnica (antraks) ali kaj takega.

Iz dopisa deželne vlade Hrvaške od 1. dne t. m.
pa smo zvedeli to-le:

V Požeški županiji je do 21. novembra v 5 va-
séh na novo zbolelo 73 govéd in od poprej še bolnih
ostalo 39, od teh 112. se jih je ozdravilo 27, poginilo
42, bolnih ostalo pa 43. — Od prvega začetka kuge
v Požeški županiji, to je, od 28. septembra do 22.
novembra je tedaj v 5 vaseh izmed 1343 govéd v 115
hlevih zbolelo 414 govéd za govejo kugo, od katerih jih
je poginilo 257, ozdraveli ste 102, pobili so jih 12.

V Virovitiški županiji je kuga v Breznici in
Lukačevcu popolnoma potihnila, zato sta se ta dva
kraja že razglasila za zdrava, in v tej županiji je le še
v Ribnji pustinji kuga, kjer je med 181 govéd jih

*) „Novice“ so že v 8. listu 1843. l. priporočale enake cevke,
po katerih se v boleznih vimenskih mleko iz vimena odtoči, in tako
cevkó takrat tudi narisano prinesle, samo da one cevke so koščene
in veljajo po 30 soldov. Da so gumielastične ali kavčukaste
bolje, to je gotovo. Vred.

zbolelo 86, od katerih je dozdej poginilo 49 glav, prebolelo pa 18.

V Sirmiji in celi Hrvaški pa ni bilo kuge še nič in je tudi zdaj ni.

Iz vsega tega — pravi deželna vlada Hrvaška v dopisu 3. dne t. m. — je razvidno, da se za gotovo pričakovati sme konec turške goveje kuge v Slavoniji.

Národno - gospodarske stvari.

Pravila hranilnice.

Predprave hranilnice.

(Konec.)

§. 43. Sklepa se v sejah odbora in ravnateljstva po nadpolovični večini glasov, pri enacih glasih razsojuje glas prvosednika. Da se veljavno sklepati more v sejah odbora in ravnateljstva, je potrebno, da se redoma povabijo vsi odborniki, oziroma ravnatelji, naznanivši jim ob enem program, in da je nazoča najmanj polovica udov odborovih, oziroma polovica udov ravnateljstva.

Sejni protokoli se imajo podpisati od prvosednika, enega uda odborovega oziroma ravnateljstvenega in od perovodja.

(Kar se tiče zmožnosti, sklepe delati in glasovati v odboru, se mora ravnati po dotičnih določbah občinskega reda — postave v okrajnem zastopu od Sklepa se v ravnateljstvenih sejah po nadpolovični večini glasov. Pri enacih glasih obvelja tista misel, kateri je pristopil prvosednik. Da se veljavno sklepati more v sejah ravnateljstva, je potrebno, da se redoma povabijo vsi ravnatelji, naznanivši jim ob enem program, in da je nazoča najmanj polovica ravnateljev.)

Ravnatelji ne smejo pri nobenem posvetovanju odbora glasovati, če isto se tiče njih osebe ali njih opravilstva.

§. 44. Odbor se snide pa se utegne sklicati v nenavadnih primerljajih, ali tudi takrat, kedar se cesarskemu komisarju (§. 48.) vzvidi, sklicati odborovo sejo; skliče se po povabilu prvosednika odborovega, naznanivši program tistih reči, ktere se bodo obravnavale.

§. 45. Hranilnica ima ime: „hranilnica v“. Odpravki odborovi se podpisujejo od prvosednika odborovega in od enega odbornika, odpravki ravnateljstva se podpisujejo od prvosednika ravnateljstvenega in od prvosednika kancelije.

§. 46. Da se opravlja računstvo in denarništvo, naj se nastavi potrebno osebje.

Pravico to osebje nasvetovati ima ravnateljstvo, jih stanovitno imenovati, kakor tudi jih odstavljati in v pokoj devati (penzionirati) pa odbor. Začasne naravnave v stanu uradnikov in služabnikov, na pr. ustavljanje službe (suspensija), to je prepuščeno ravnateljstvu.

Uradniki dobijo svoje poduke, kateri se nasvetujejo od ravnateljstva in se potrjujejo od odbora. Pri podelitvi služeb naj se pred drugimi prosilci ozir ima na pripravne vojaške osebe, ktere za službo prosijo, vsled postave od 19. aprila 1872. drž. zak. št. 60.

§. 47. Udje ravnateljstva in odbora opravljajo svojo službo brez plačila.

Kontrola državne uprave.

§. 48. Hranilnici se po postavi pridaja posebni cesarski komisar, njemu mora vedno znano biti, kako gredo opravila hranilnice, v katerem stanu je njena kasa in celo delovanje njeno, on čuva nad tem, da se spolnujejo pravila; ako on zapazi ktere pogrške ali nerod-

nosti, mora naravnati po pripravi poti, česar je treba, da se zopet vrne red in varnost zavoda, in če je treba, naj deželni gosposki, kakor mu je zaukazano bilo, poroča o stanu zavoda (hranilnice) in o svojem uradovanji.

Hranilnica prestane (razide).

§. 49. V sklep, da naj hranilnica prestane, mora dovoliti politična deželna gosposka.

Načrt, kako se bo izpeljal razid hranilnice, se mora ob enem priložiti prošnji za razid.

Nove pesmi.

Pod naslovom: „Slava Bogu na višavi“ smo ravnokar dobili dva napeva za Božični čas, ki ju je zložil mnogospoštovani naš gosp. Josip Levičnik, národni učenik v Železnikih. V lični obliki se dobiva ta mili darek v bukvarnici Giontini-a v Ljubljani za 20 soldov.

Gosp. skladatelj je jako dobro zadel glasbo preveselemu Božičnemu dogodku in besedam J. Valjavčevim in L. Jeranovim vso primerno, zato smo porok gospodom, ki bodo te pesmici o Božičnih praznikih v cerkvi peti dali, da bodo povsod razveselili narod naš, ki ima v tem času rad kaj novega in veselega. Še Nemci, ki so za „mol-glasove“ bolj zavzeti kakor Slovenci in Talijani, o Božiču radi po bolj veselih napevih segajo; temveč bodete našemu narodu vstregli Levičnikovi pesmi. Zato ju živo priporočam farnim predstojnikom, učiteljem in v obče našim rojakom po vsem Slovenskem, ki so prijatelji domačega petja. Naj tedaj hitro seže vsak po njih, ker največi prazniki kristijanski so že blizo!

Slovensko slovstvo.

* „Slovenski učitelj“ je imé listu, ki pod vredništvom nadučitelja g. Lapajne-ta v Ljutomeru ob novem letu začne izhajati 3krat na mesec ter bode stal 3 gld. na leto, za pripravnike ljudskih šol le 2 gold. — Več o novem listu moremo še le govoriti takrat, ko nam bodo načela znana, ki bodo vodila vredništvo.

Razglas in opomin.

Odbor slovenske Matice je pri XXVII. skupščini 31. oktobra 1872. l. sklenil, da se po časnikih proglasi, naj vsak Matičar do konca 1872. leta plača zaostale svoje letne doneske, donesek za 1873. leto pa do konca meseca junija; kdor na ta proglas ne zadosti svoji dolžnosti, ta se izbriše po 3. §. Matičnih pravil.

Dalje je bilo sklenjeno, ude, ki po tem razglasu ne plačajo zaostankov svojih, ob enem naprositi, da nazaj pošljejo knjige, ki so jih prejeli za leta, za ktera niso plačali doneska.

Odbor izvrševaje omenjena sklepa, prosi vredništva vseh slovenskih časnikov, da v svoj list sprejmo ta razglas in opomin.

Ker bi utegnili biti družbenikov, ki ne vedo, ali so kaj na dolgu in koliko, zato se vsem gg. poverjenikom v kratkem pošlje natančen izkaz vseh zaostankov njihovega poverjeništvu z opomini vred za dotične gg. Matičarje.

Iz odbora Matice slovenske v Ljubljani 8. decembra 1872.

Dr. E. H. Costa,
predsednik.

A. Lésar,
odbornik in tajnik.